

Ο ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ
ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ

—ΓΑΛΛΙΚΑ, ΑΓΓΛΙΚΑ, ΙΤΑΛΙΚΑ—

[1825]

THE *HYMN TO LIBERTY*
AND THE FIRST THREE TRANSLATIONS

—FRENCH, ENGLISH, ITALIAN—

[1825]

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

ΕΠΙΛΟΓΗ

Τόμος πρώτος

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ἐπιμέλεια - Σημειώσεις

ΑΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

ἼΚΑΡΟΣ

1948

ΥΜΝΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

*Libertà vo cantando, ch'è sì cara
Come sa chi per lei vita rifiuta,
DANTE*

1. Σέ γνωρίζω από την κόψη
Τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
Σέ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
Ποῦ μέ βία μετράει τὴ γῆ.
2. Ἄπ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
Χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!
3. Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
Πικραμένη, ἐντροπαλή,
Κι' ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
Ἔλα πάλι, νὰ σοῦ πῆ.
4. Ἄργειε νᾶλθη ἐκείνη ἡ μέρα,
Καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
Γιατὶ τᾶσκιαζε ἡ φοβέρα
Καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.
5. Δυστυχής! Παρηγορία
Μόνη σοῦ ἔμενε νὰ λές
Περασμένα μεγαλεῖα
Καὶ διηγώντας τα νὰ κλαῖς.

6. Καί ἀκαρτέρει, καί ἀκαρτέρει
Φιλελεύθερη λαλιά,
Ἐνα ἐκτύπαι τ' ἄλλο χέρι
Ἐπὶ τὴν ἀπελπισιά,
7. Κι' ἔλεες: πότε, ἄ! πότε βγάνω
Τὸ κεφάλι ἀπὸ τς ἐρμιές;
Καὶ ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
Κλάψες, ἄλυσες, φωνές.
8. Τότε ἐσήκωνες τὸ βλέμμα
Μὲς στὰ κλάιματα θολό,
Καὶ εἰς τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα,
Πλῆθος αἷμα Ἑλληνικό.
9. Μὲ τὰ ροῦχα αἱματομένα
Ξέρω ὅτι ἔβγαινες κρυφά
Νὰ γυρεύης εἰς τὰ ξένα
Ἐπὶ χέρια δυνατά.
10. Μοναχὴ τὸ δρόμο ἐπῆρες,
Ἐξανάλθες μοναχὴ
Δέν εἶν' εὐκόλες οἱ θύρες,
Ἐάν ἡ χρεία τὲς κουρταλῆ.
11. Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια,
Ἄλλ' ἀνάσασιν καμιά
Ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια
Καὶ σὲ γέλασε φρικτά.
12. Ἄλλοι, ὀμέ! στή συμφορὰ σου
Ἐχάιροντο πολὺ,
Σύρε νᾶβρης τὰ παιδιὰ σου,
Σύρε, ἐλέγαν οἱ σκληροί.

13. Φεύγει ὀπίσω τὸ ποδάρι
Καὶ ὀλογλήγορο πατεῖ
Ἦ τὴν πέτρα ἢ τὸ χορτάρι
Ποῦ τῆ δόξα σου ἐνθυμεῖ.
14. Ταπεινότατη σου γέρνει
Ἦ τρισάθλια κεφαλή,
Σὰν πτωχοῦ ποῦ θυροδέρνει
Κι' εἶναι βάρος του ἡ ζωή.
15. Ναί· ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
Κάθε τέκνο σου μὲ ὀρμή,
Ποῦ ἀκατάπαυστα γυρεύει
Ἦ τὴ νίκη ἢ τὴ θανή.
16. Ἄπ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
Χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!
17. Μόλις εἶδε τὴν ὀρμή σου
Ὁ οὐρανός, ποῦ γιὰ τς ἐχθρούς
Εἰς τὴ γῆ τὴ μητρικὴ σου
Ἔτρεφ' ἄνθια καὶ καρπούς,
18. Ἐγαλήνευσε· καὶ ἐχύθη
Καταχθόνια μία βοή,
Καὶ τοῦ Ρῆγα σου ἀπεκρίθη
Πολεμόκραχτη ἢ φωνή· (1)
19. Ὅλοι οἱ τόποι σου σ' ἐκράξαν
Χαιρετώντας σε θερμά,
Καὶ τὰ στόματα ἐφονάξαν
Ὅσα αἰσθάνετο ἡ καρδιά.

20. Ἐφονάζανε ὡς τ' ἀστέρια
Τοῦ Ἰονίου καί τὰ νησιά,
Καί ἐσηκώσανε τὰ χέρια
Γιὰ νά δείξουνε χαρά,
21. Μ' ὄλον ποῦναι ἀλυσσομένο
Τὸ καθένα τεχνικά,
Καί εἰς τὸ μέτωπο γραμμένο
Ἔχει: Ψεύτρα Ἐλευθεριά.
22. Γκαρδιακά χαροποιήθη
Καί τοῦ Βάσιγκτον ἡ γῆ,
Καί τὰ σίδερα ἐνθυμήθη
Ποῦ τὴν ἔδεναν καί αὐτή.
23. Ἄπ' τὸν πύργο του φωνάζει,
Σά νά λήη σέ χαιρετῶ,
Καί τὴ χήτη του τινάζει
Τὸ Λεοντάρι τὸ Ἰσπανό.
24. Ἐλαφιάσθη τῆς Ἀγγλίας
Τὸ θηρίο, καί σέρνει εὐθὺς
Κατὰ τ' ἄκρα τῆς Ρουσίας
Τὰ μουγκρίσματα τς ὄργῆς.
25. Εἰς τὸ κίνημά του δείχνει
Πῶς τὰ μέλη εἶν' δυνατά·
Καί στοῦ Αἰγαίου τὸ κύμα ρίχνει
Μιά σπιθόβολη ματιά.
26. Σέ ξανοίγει ἀπὸ τὰ νέφη
Καί τὸ μάτι τοῦ Ἄετοῦ,
Ποῦ φτερά καί νύχια θρέφει
Μέ τὰ σπλάγχνα τοῦ Ἰταλοῦ·

27. Καί σ' ἐσέ καταγυρμένος,
Γιατί πάντα σέ μισεῖ,
Ἐκρωζ' ἔκρωζε ὁ σκασμένος,
Νά σέ βλάβῃ, ἂν ἤμπορῇ.
28. Ἄλλο ἐσύ δέν συλλογιέσαι
Πάρεξ ποῦ θά πρωτοπᾶς·
Δέν μιλεῖς καί δέν κουνιέσαι
Στές βροσιές ὅπου ἀγρικᾶς·
29. Σάν τὸ βράχον ὅπου ἀφήνει
Κάθε ἀκάθαρτο νερό
Εἰς τὰ πόδια του νά χύνη
Εὐκολόσβηστον ἀφρό,
30. Ὅπου ἀφήνει ἀνεμοζάλῃ
Καί χαλάζι καί βροχῇ
Νά τοῦ δέρονουν τῆ μεγάλῃ,
Τὴν αἰώνιαν κορυφῇ.
31. Δυστυχιά του, ὦ δυστυχιά του,
Ὅποιανοῦ θέλει βρεθῇ
Στὸ μαχαίρι σου ἀποκάτου
Καί σ' ἐκεῖνο ἀντισταθῇ.
32. Τὸ θηρίο π' ἀνανογιέται,
Πῶς τοῦ λείπουν τὰ μικρά,
Περιορίζεται, πετιέται,
Αἷμα ἀνθρώπινο διψᾷ·
33. Τρέχει, τρέχει ὅλα τὰ δάση,
Τὰ λαγκάδια, τὰ βουνά,
Καί ὅπου φθάσῃ, ὅπου περάσῃ,
Φρίκη, θάνατος, ἐρμιά·

34. Ἐρμιά, θάνατος καί φρίκη
Ὅπου ἐπέρασες κι' ἐσύ·
Ξίφος ἔξω ἀπό τή θήκη
Πλέον ἀνδρείαν σοῦ προξενεῖ.
35. Ἴδου ἐμπρός σου ὁ τοῖχος στέκει
Τῆς ἀθλίας Τριπολιτσᾶς·
Τώρα τρόμου ἀστροπελέκι
Νά τῆς ρίψης πιθυμᾶς.
36. Μεγαλόψυχο τὸ μάτι
Δείχνει, πάντα ὁπῶς νικεῖ,
Καί ἄς εἶν' ἄρματα γεμάτη
Καί πολέμιαν χλαλοή.
37. Σοῦ προβαίνουνε καί τρίζουν
Γιὰ νά ἰδῆς πῶς εἶν' πολλά·
Δέν ἀκοῦς πού φοβερίζουν
Ἄνδρες μύριοι καί παιδιά; (2)
38. Λίγα μάτια, λίγα στόματα
Θά σᾶς μείνουνε ἀνοιχτά
Γιὰ νά κλαύσετε τὰ σώματα
Ποῦ θε' νάβρη ἢ συμφορά.
39. Κατεβαίνουνε, καί ἀνάφτει
Τοῦ πολέμου ἀναλαμπή·
Τὸ τουφέκι ἀνάβει, ἀστράφτει,
Λάμπει, κόφτει τὸ σπαθί.
40. Γιατί ἡ μάχη ἐστάθη ὀλίγη;
Λίγα τὰ αἵματα γιατί;
Τὸν ἐχθρὸ θωρῶ νά φύγη
Καί στὸ κάστρο ν' ἀνεβῆ. (3)

41. Μέτρα... εἶν' ἄπειροι οἱ φευγάτοι,
Ὅπου φεύγοντας δειλιοῦν
Τὰ λαβώματα στήν πλάτη
Δέχοντ', ὥστε ν' ἀνεβοῦν.
42. Ἐκεῖ μέσα ἀκαρτερεῖτε
Τὴν ἀφεύγατη φθορά·
Νά, σᾶς φθάνει ἀποκριθῆτε
Στῆς νυκτὸς τῆ σκοτεινιά. (4)
43. Ἀποκρίνονται, καὶ ἡ μάχη
Ἔτσι ἀρχίζει, ὅπου μακριά
Ἀπὸ ράχη ἐκεῖ σὲ ράχη
Ἀντιβούιζε φοβερά.
44. Ἀκούω κούφια τὰ τουφέκια,
Ἀκούω σμίξιμο σπαθιῶν,
Ἀκούω ξύλα, ἀκούω πελέκια,
Ἀκούω τρίξιμο δοντιῶν.
45. Ἄ! τί νύκτα ἦταν ἐκείνη
Ποῦ τὴν τρέμει ὁ λογισμὸς;
Ἄλλος ὕπνος δὲν ἐγίνη
Πάρεξ θάνατου πικρός.
46. Τῆς σκηνῆς ἡ ὥρα, ὁ τόπος,
Οἱ κραυγές, ἡ ταραχή,
Ὁ σκληρόψυχος ὁ τρόπος
Τοῦ πολέμου, καὶ οἱ καπνοί,
47. Καὶ οἱ βροντές, καὶ τὸ σκοτάδι,
Ὅπου ἀντίσκοφτε ἡ φωτιά,
Ἐπαράσταιναν τὸν ἄδη
Ποῦ ἀκαρτέρειε τὰ σκυλιά·

48. Τ' ἀκαρτέρειε. — Ἐφαίνοντ' ἴσκιοι
Ἄναριθμητοὶ γυμνοί,
Κόρες, γέροντες, νεανίσκοι,
Βρέφη ἀκόμη εἰς τὸ βυζί.
49. Ὅλη μαύρη μυρμηγκιάζει,
Μαύρη ἢ ἐντάφια συντροφιά,
Σάν τὸ ροῦχο ὅπου σκεπάζει
Τὰ κρεβάτια τὰ στερνά.
50. Τόσοι, τόσοι ἀνταμωμένοι
Ἐπετιοῦντο ἀπὸ τῆ γῆ,
Ὅσοι εἶν' ἄδικα σφαγμένοι
Ἄπὸ τούρκικην ὄργῃ.
51. Τόσα πέφτουνε τὰ θέρι-
σμένα ἀστάχια εἰς τοὺς ἀγρούς·
Σχεδὸν ὅλα ἐκεῖ τὰ μέρη
Ἐσκεπάζοντο ἀπ' αὐτούς.
52. Θαμποφέγγει κανέν' ἄστρο,
Καὶ ἀναδεύοντο μαζί,
Ἄναβαίνοντας τὸ κάστρο
Μὲ νεκρώσιμη σιωπῇ.
53. Ἐτοι χάμου εἰς τὴν πεδιάδα,
Μὲς στὸ δάσος τὸ πυκνό,
Ὅταν στέλνη μίαν ἀχνάδα
Μισοφέγγαρο γλωμό,
54. Ἐάν οἱ ἄνεμοι μὲς στ' ἄδεια
Τὰ κλαδιά μουγκοφυσοῦν,
Σειοῦνται, σειοῦνται τὰ μαυράδια,
Ὅπου οἱ κλῶνοι ἀντικτυποῦν.

55. Μὲ τὰ μάτια τους γυρεύουν
Ὅπου εἶν' αἵματα πηχτά,
Καὶ μὲς στ' αἵματα χορεύουν
Μὲ βρυχίσματα βραχνά,
56. Καὶ χορεύοντας μανίζουν
Εἰς τοὺς Ἕλληνας κοντά,
Καὶ τὰ στήθια τοὺς ἐγγίζουν
Μὲ τὰ χέρια τὰ ψυχρά.
57. Ἐκειό τὸ ἐγγισμα πηγαίνει
Βαθιά μὲς στὰ σωθικά,
Ὅθεν ὄλη ἡ λύπη βγαίνει,
Καὶ ἄκρα αἰσθάνονται ἀσπλαχνιά.
58. Τότε αὐξαίνει τοῦ πολέμου
Ὁ χορὸς τρομακτικά,
Σὰν τὸ σκόρπισμα τοῦ ἀνέμου
Στοῦ πελάου τὴ μοναξιά.
59. Κτυποῦν ὄλοι ἀπάνου κάτου·
Κάθε κτύπημα πού ἐβγή
Εἶναι κτύπημα θανάτου,
Χωρὶς νὰ δευτερωθῆ.
60. Κάθε σῶμα ἰδρώνει, ρέει·
Λὲς καὶ ἐκεῖθεν ἡ ψυχὴ
Ἄπ' τὸ μῖσος πού τὴν καίει
Πολεμάει νὰ πεταχθῆ.
61. Τῆς καρδίας κτυπίες βροντᾶνε
Μὲς στὰ στήθια τους ἀργά,
Καὶ τὰ χέρια ὁπού χουμᾶνε
Περισσότερο εἶν' γοργά.

62. Οὐρανός γι' αὐτοὺς δὲν εἶναι,
Οὐδὲ πέλαγο, οὐδὲ γῆ·
Γι' αὐτοὺς ὅλους τὸ πᾶν εἶναι
Μαζωμένο ἀντάμα ἐκεῖ.
63. Τόση ἢ μάνητα καὶ ἡ ζάλη,
Ποὺ στοχάζεσαι, μὴ πῶς
Ἄπο μία μεριά καὶ ἀπ' ἄλλη
Δὲν μείνη ἓνας ζωντανός.
64. Κοίτα χέρια ἀπελπισμένα
Πῶς θερίζουνε ζωές!
Χάμου πέφτουνε κοιμμένα
Χέρια, πόδια, κεφαλές,
65. Καὶ παλάσκες καὶ σπαθία
Μὲ ὀλοσκόρπιστα μυαλά,
Καὶ μὲ ὀλόσχιστα κρανία
Σωθικά λαχταριστά.
66. Προσοχὴ καμία δὲν κάνει
Κανείς, ὄχι, εἰς τὴ σφαγὴ·
Πᾶνε πάντα ἐμπρός. ὦ! φθάνει,
Φθάνει· ἔως πότε οἱ σκοτωμοί;
67. Ποῖος ἀφήνει ἐκεῖ τὸν τόπο,
Πάρεξ ὅταν ξαπλωθῆ;
Δὲν αἰσθάνονται τὸν κόπο
Καὶ λὲς κι' εἶναι εἰς τὴν ἀρχή.
68. Ὀλιγόστευαν οἱ σκύλοι,
Καὶ Ἄλλὰ ἐφώναζαν, Ἄλλὰ·
Καὶ τῶν Χριστιανῶν τὰ χεῖλη
Φωτιά ἐφώναζαν, φωτιά.

69. Λεονταρόψυχα ἐκτυπιούντο,
 Πάντα ἐφώναζαν φωτιά,
 Καί οἱ μαροῖ κατασκορπιούντο,
 Πάντα σκούζοντας ἄλλά.
70. Παντοῦ φόβος καί τρομάρα
 Καί φωνές καί στεναγμοί·
 Παντοῦ κλάψα, παντοῦ ἀντάρα,
 Καί παντοῦ ξεψυχισμοί.
71. Ἦταν τόσοι! πλεον τὸ βόλι
 Εἰς τ' αὐτιά δέν τοὺς λαλεῖ.
 Ὅλοι χάμου ἐκείτοντ' ὅλοι
 Εἰς τὴν τέταρτην αὐγή.
72. Σάν ποτάμι τὸ αἷμα ἐγίνη
 Καί κυλάει στή λαγκαδιά,
 Καί τὸ ἄθῳ χόρτο πίνει
 Αἷμα ἀντὶς γιὰ τὴ δροσιά.
73. Τῆς αὐγῆς δροσάτο ἀέρι,
 Δέν φυσᾶς τώρα ἐσὺ πλιὸ
 Στῶν ψευδόπιστων τὸ ἀστέρι· (5)
 Φύσα, φύσα εἰς τὸ ΣΤΑΥΡΟ.
74. Ἄπ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
 Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
 Καί σάν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
 Χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!
75. Τῆς Κορίνθου ἰδοὺ καί οἱ κάμποι·
 Δέν λάμπ' ἥλιος μοναχά
 Εἰς τοὺς πλάτανους, δέν λάμπει
 Εἰς τ' ἀμπέλια, εἰς τὰ νερά·

76. Εἰς τὸν ἤσυχον αἰθέρα
Τώρα ἀθῶα δὲν ἀντηχεῖ
Τὰ λαλήματα ἢ φλογέρα,
Τὰ βελάσματα τὸ ἀρνί·
77. Τρέχουν ἄρματα χιλιάδες
Σὰν τὸ κύμα εἰς τὸ γιαλό·
Ἄλλ' οἱ ἀνδρεῖοι παλληκαράδες
Δὲν ψηφοῦν τὸν ἀριθμό.
78. ὦ τρακόσιοι! σιωθῆτε
Καὶ ξανάλθετε σ' ἐμᾶς·
Τὰ παιδιὰ σας θέλ' ἰδῆτε
Πόσο μοιάζουνε μὲ σᾶς.
79. Ὅλοι ἐκεῖνοι τὰ φοβοῦνται.
Καὶ μὲ πάτημα τυφλὸ
Εἰς τὴν Κόρινθο ἀποκλειοῦνται
Κι' ὅλοι χάνονται ἀπ' ἐδῶ.
80. Στέλνει ὁ ἄγγελος τοῦ ὀλέθρου
Πείναν καὶ Θανατικό·
Ποῦ μὲ σχῆμα ἑνὸς σκελέθρου
Περπατοῦν ἀντάμα οἱ δύο·
81. Καὶ πεσμένα εἰς τὰ χορτάρια
Ἄπεθαίνανε παντοῦ
Τὰ θλιμμένα ἀπομεινάρια
Τῆς φυγῆς καὶ τοῦ χαμοῦ.
82. Καὶ ἐσὺ ἀθάνατη, ἐσὺ θεία,
Ποῦ ὅ,τι θέλεις ἤμπορεῖς,
Εἰς τὸν κάμπο, Ἐλευθερία,
Ματωμένη περπατεῖς.

83. Στῆ σκιά χεροπιασμένες, (6)
Στῆ σκιά βλέπω κι' ἐγὼ
Κρινοδάκτυλες παρθένες
Ὅπου κάνουνε χορό·
84. Στὸ χορὸ γλυκογυρίζουν
Ὠραῖα μάτια ἐρωτικά,
Καὶ εἰς τὴν αὔρα κυματίζουν
Μαῦρα, ὀλόχρυσά μαλλιά.
85. Ἡ ψυχὴ μου ἀναγαλλιάζει
Πῶς ὁ κόρφος καθεμιάς
Γλυκοβύζαστο ἐτοιμάζει
Γάλα ἀνδρείας καὶ ἐλευθεριάς.
86. Μὲς στὰ χόρτα, τὰ λουλούδια,
Τὸ ποτήρι δὲν βαστῶ
Φιλελεύθερα τραγούδια
Σὰν τὸν Πίνδαρο ἐκφωνῶ.
87. Ἀπ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
Χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!
88. Πῆγες εἰς τὸ Μεσολόγγι
Τὴν ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ,
Μέρα ποὺ ἀνθισαν οἱ λόγγοι (7)
Γιὰ τὸ τέκνο τοῦ Θεοῦ.
89. Σοῦλθε ἐμπρὸς λαμποκοπώντας
Ἡ Θρησκεία μ' ἓνα σταυρό,
Καὶ τὸ δάκτυλο κινώντας
Ὅπου ἀνεῖ τὸν οὐρανό,

90. Σ' αὐτό, ἐφώνησε, τὸ χῶμα
Στάσου ὀλόρθη, Ἐλευθεριά·
Καὶ φιλώντας σου τὸ στόμα
Μπαίνει μὲς στὴν ἐκκλησιά. (8)
91. Εἰς τὴν τράπεζα σιμώνει,
Καὶ τὸ σύγνεφο τὸ ἀχνὸ
Γύρω γύρω τῆς πυκνώνει
Ποῦ σκορπάει τὸ θυμιατό.
92. Ἄγρικαίει τὴν ψαλμοδία
Ὅπου ἐδίδαξεν αὐτὴ·
Βλέπει τὴ φωταγωγία
Στοὺς Ἁγίους ἐμπρὸς χυτὴ.
93. Ποιοὶ εἶν' αὐτοὶ ποῦ πλησιάζουν
Μὲ πολλὴ ποδοβολή,
Κι' ἄρματ', ἄρματα ταράζουν;
Ἐπετάχτηκες ἐσύ.
94. Ἄ! τὸ φῶς ποῦ σέ στολίζει,
Σὰν ἡλίου φεγγοβολή,
Καὶ μακρόθεν σπινθηρίζει,
Δὲν εἶναι, ὄχι, ἀπὸ τῆ γῆ·
95. Λάμπιν ἔχει ὅλη φλογώδη
Χεῖλος, μέτωπο, ὀφθαλμός·
Φῶς τὸ χέρι, φῶς τὸ πόδι,
Κι' ὅλα γύρω σου εἶναι φῶς.
96. Τὸ σπαθὶ σου ἀντισηκώνεις,
Τρία πατήματα πατάς,
Σὰν τὸν πύργο μεγαλώνεις,
Καὶ εἰς τὸ τέταρτο κτυπᾷς·

97. Μέ φωνή πού καταπίθει
Προχωρώντας όμιλεις·
«Σήμερ', άπιστοι, έγεννήθη,
Ναί, του κόσμου ό Λυτρωτής.
98. »Αυτός λέγει... Ἐφοκρασθήτε:
Ἐγώ εἰμ' Ἄλφα, ὦ μέγα ἐγώ· (9)
Πέστε, πού θ' άποκρυφθήτε
Ἐσεῖς όλοι, αν όργισθώ;
99. »Φλόγα άκοίμητην σās βρέχω,
Πού μ' αυτήν αν συγκριθῆ
Κείνη ή κάτω όπου σās έχω
Σαν δροσιά θέλει βρεθῆ.
100. »Κατατρώγει, ώσαν τῆ σχίζα,
Τόπους άμετρα ύψηλούς,
Χώρες, όρη από τῆ ρίζα,
Ζωα και δένδρα και θνητούς,
101. »Και τό πάν τό κατακαίει,
Και δέν σώζεται πνοή,
Πάρεξ του άνεμου πού πνέει
Μές στη στάχτη τῆ λεπτή».
102. Κάποιος ήθελε έρωτήσει:
Του θυμου του είσαι άδελφή;
Ποιος εἶν' άξιος να νικήση,
Ἡ με σε να μετρηθῆ;
103. Ἡ γῆ αισθάνεται τῆν τόση
Του χειου σου άνδραγαθιά,
Πού όλην θέλει θανατώσει
Τῆ μισόχριστη σπορά.

104. Τὴν αἰσθάνονται, καὶ ἀφρίζουν
Τὰ νερά, καὶ τ' ἀγρικῶ
Δυνατὰ νὰ μουρμουρίζουν
Σὰν νὰ ρυάζετο θηριό.
105. Κακορίζικοι, ποῦ πᾶτε
Τοῦ Ἀχελώου μέσ στὴ ροή, (10)
Καὶ πιδέξια πολεμᾶτε
Ἐκεί τὴν καταδρομὴ
106. Νὰ ἀποφύγετε! τὸ κύμα
Ἐγινε ὄλο φουσκωτό·
Ἐκεῖ εὐρήκατε τὸ μνήμα
Πρὶν νὰ εὐρήτε ἀφανισμό.
107. Βλασφημᾶει, σκούζει, μουγκρίζει
Κάθε λάρυγγας ἐχθροῦ,
Καὶ τὸ ρεῦμα γαργαρίζει
Τές βλασφήμες τοῦ θυμοῦ.
108. Σφαλερὰ τετραποδίζουν
Πλῆθος ἄλογα, καὶ ὀρθὰ
Τρομασμένα χλιμιτρίζουν
Καὶ πατοῦν εἰς τὰ κορμιά.
109. Ποῖος στὸ σύντροφον ἀπλώνει
Χέρι, ὡσὰν νὰ βοηθηθῆ·
Ποῖος τὴ σάρκα του δαγκώνει
Ὅσο ὅπου νὰ νεκρωθῆ·
110. Κεφαλές ἀπελπισμένες,
Μὲ τὰ μάτια πεταχτά,
Κατὰ τ' ἄστρα σηκωμένες
Γιὰ τὴν ὑστερη φορὰ.

111. Σβηέται —αὐξαίνοντας ἡ πρώτη
Τοῦ Ἄχελώου νεροσυρμὴ—
Τὸ χλιμίτρισμα, καὶ οἱ κρότοι,
Καὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ γογγυσμοί.
112. Ἔτσι ν' ἄκουα νὰ βουίξη
Τὸν βαθὺν Ὠκεανό,
Καὶ στὸ κύμα του νὰ πνίξη
Κάθε σπέρμα Ἀγαρηνό·
113. Καὶ ἐκεῖ ποῦναι ἡ Ἁγία Σοφία,
Μὲς στοὺς λόφους τοὺς ἑπτά,
Ὅλα τ' ἄψυχα κορμιά,
Βραχοσύντριφτα, γυμνά,
114. Σωριασμένα νὰ τὰ σπρώξη
Ἡ κατάρα τοῦ Θεοῦ,
Κι' ἀπ' ἐκεῖ νὰ τὰ μαζώξη
Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φεγγαριοῦ· (11)
115. Κάθε πέτρα μνήμα ἄς γένη,
Καὶ ἡ Θρησκεία κι' ἡ Ἐλευθεριά
Μ' ἀργοπάτημα ἄς πηγαίνει
Μεταξὺ τους, καὶ ἄς μετροῦ.
116. Ἐνα λείψανο ἀνεβαίνει
Τεντωτό, πιστομητό,
Κι' ἄλλο ξάφνου κατεβαίνει
Καὶ δὲν φαίνεται καὶ πλιό.
117. Καὶ χειρότερα ἀγριεύει
Καὶ φουσκώνει ὁ ποταμός·
Πάντα πάντα περισσεύει·
Πολυφλοίσβισμα καὶ ἀφρός.

118. Ἄ! γιατί δέν ἔχω τώρα
Τή φωνή τοῦ Μωυσῆ;
Μεγαλόφωνα, τήν ὥρα
Ἵποῦ ἐσβηοῦντο οἱ μισητοί,
119. Τόν Θεόν εὐχαριστοῦσε
Στοῦ πελάου τή λύσσα ἐμπρός,
Καί τὰ λόγια ἠχολογοῦσε
ἽΑναρίθμητος λαός·
120. ἽΑκλουθάει τήν ἄρμονία
ἽΗ ἀδελφή τοῦ ἽΑαρών,
ἽΗ προφήτισσα Μαρία,
Μ' ἔνα τύμπανο τερπνόν, (12)
121. Καί πηδοῦν ὅλες οἱ κόρες
Μέ τς ἀγκάλες ἀνοικτές,
Τραγουδώντας, ἀνθοφόρες,
Μέ τὰ τύμπανα κι' ἐκειές.
122. Σέ γνωρίζω ἀπό τήν κόψη
Τοῦ σπαθιοῦ τήν τρομερή,
Σέ γνωρίζω ἀπό τήν ὄψη
Ποῦ μέ βία μετροάει τή γῆ.
123. Εἰς αὐτήν, εἶν' ἔακουσμένο.
Δέν νικιέσαι ἐσύ ποτέ·
ἽΟμως, ὄχι, δέν εἶν' ἔξένο
Καί τὸ πέλαγο γιά σέ.
124. Τὸ στοιχεῖον αὐτὸ ξαπλώνει
Κύματ' ἄπειρα εἰς τή γῆ,
Μέ τὰ ὅποια τήν περιζώνει,
Κι' εἶναι εἰκόνα σου λαμπρή.

125. Μέ βρονχίσματα σαλεύει
Πού τρομάζει ή άκοή·
Κάθε ξύλο κινδυνεύει
Και λιμώνα άναζητεί·
126. Φαίνεται' έπειτα ή γαλήνη
Και τό λάμπιμο του ήλιου,
Και τά χρώματα άναδίνει
Του γλαυκότατου ουρανού.
127. Δέν νικιέσαι, είν' ξακουσμένο,
Στήν ξηράν έσύ ποτέ·
Όμως, όχι, δέν είν' ξένο
Και τό πέλαγο για σέ.
128. Περνούν άπειρα τά ξάρτια,
Και σαν λόγγος στριμωχτά
Τά τρεχούμενα κατάρτια,
Τά όλοφούσκωτα πανιά.
129. Σϋ τέσ δύνამές σου σπρώχνεις,
Και άγκαλά δέν είν' πολλές,
Πολεμώντας, άλλα διώχνεις,
Άλλα παίρνεις, άλλα καίς·
130. Μέ έπιθύμα να τηράζης
Δύο μεγάλα σε θωρώ, (13)
Και θανάσιμον τινάζεις
Έναντίον τους κεραυνό.
131. Πιάνει, αυξάίνει, κοκκινίζει,
Και σηκώνει μιá βροντή,
Και τό πέλαο χρωματίζει
Μέ αίματόχροη βαφή.

132. Πνίγοντ' ὄλοι οἱ πολεμάρχοι
Καί δέν μνέσκει ἓνα κορμί·
Χάρου, σκιά τοῦ Πατριάρχου,
Ποῦ σ' ἐπέταξαν ἐκεῖ.
133. Ἐκρουφόσμιγαν οἱ φίλοι
Μέ τς ἐχθρούς τους τή Λαμπρή,
Καί τοὺς ἔτρεμαν τὰ χεῖλη
Δίνοντάς τα εἰς τὸ φιλί.
134. Κειές τές δάφνες ποῦ ἐσκορπίστε (14)
Τώρα πλέον δέν τές πατεῖ,
Καί τὸ χέρι ὅπου ἐφιλήστε
Πλέον, ἄ! πλέον δέν εὐλογεῖ.
135. Ὅλοι κλαῦστε· ἀποθαμένος
Ὁ ἀρχηγός τῆς Ἐκκλησίας·
Κλαῦστε, κλαῦστε· κρεμασμένος
Ὡσάν νᾶτανε φονιάς.
136. Ἐχει ὀλάνοικτο τὸ στόμα
Π' ὥρες πρώτα εἶχε γευθῆ
Τ' Ἅγιον Αἷμα, τ' Ἅγιον Σῶμα·
Λές πὼς θεὸς νά ξαναβγῆ
137. Ἡ κατάρα ποῦ εἶχε ἀφήσει
Λίγο πρὶν νά ἀδικηθῆ
Εἰς ὅποιον δέν πολεμήση
Καί ἠμπορεῖ νά πολεμῆ.
138. Τὴν ἀκούω, βροντάει, δέν παύει
Εἰς τὸ πέλαγο, εἰς τὴ γῆ,
Καί μουγκρίζοντας ἀνάβει
Τὴν αἰώνιαν ἀστραπή.

139. Ἡ καρδιά συχνοσπαράζει...
Πλὴν τί βλέπω; σοβαρὰ
Νὰ σωπάσω μὲ προστάζει
Μὲ τὸ δάκτυλο ἢ θεά.
140. Κοιτάει γύρω εἰς τὴν Εὐρώπη
Τρεῖς φορές μ' ἀνησυχία·
Προσηλώνεται κατόπι
Στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀρχινᾷ:
141. «Παλληκάρια μου! οἱ πολέμοι
Γιὰ σᾶς ὅλοι εἶναι χαρὰ,
Καὶ τὸ γόνα σας δὲν τρέμει
Στοὺς κινδύνους ἐμπροστά.
142. »Ἀπ' ἐσᾶς ἀπομακραίνει
Κάθε δύναμη ἐχθρική·
Ἄλλὰ ἀνίκητη μιὰ μένει
Ποῦ τὲς δάφνες σᾶς μαδεῖ.
143. »Μία, ποῦ ὅταν ὡσάν λύκοι
Ξαναρχόστενε ζεστοί,
Κουρασμένοι ἀπὸ τὴ νίκη,
Ἄχ! τὸν νοῦν σᾶς τυραννεῖ.
144. »Ἡ Διχόνοια ποῦ βαστάει
Ἕνα σκῆπτρο ἢ δολερή·
Καθενὸς χαμογελάει,
Πάρ' το, λέγοντας, καὶ σύ.
145. »Κεῖο τὸ σκῆπτρο ποῦ σᾶς δείχνει
Ἕχει ἀλήθεια ὠραία θεωρία·
Μὴν τὸ πιάστε, γιατί ρίχνει
Εἰσὲ δάκρυα θλιβερά.

146. » Ἐπὶ στόμα ὅπου φθονάει,
Παλληκάρια, ἄς μὴν ἴπωθῃ,
Πῶς τὸ χεῖρ σας κτυπάει
Τοῦ ἀδελφοῦ τὴν κεφαλὴ.
147. » Μὴν εἰποῦν στὸ στοχασμὸ τους
Τὰ ξένα ἔθνη ἀληθινά:
Ἐάν μισοῦνται ἀνάμεσό τους
Δέν τοὺς πρέπει ἐλευθεριά.
148. » Τέτοια ἀφήστενε φροντίδα·
Ὅλο τὸ αἷμα ὅπου χυθῆ
Γιὰ θρησκεία καὶ γιὰ πατρίδα
Ὅμοιαν ἔχει τὴν τιμὴ.
149. » Στὸ αἷμα αὐτό, ποῦ δέν πονεῖτε
Γιὰ πατρίδα, γιὰ θρησκεία,
Σᾶς ὀρκίζω, ἀγκαλιασθῆτε
Σὰν ἀδέλφια γκαρδιακά.
150. » Πόσον λείπει, στοχασθῆτε,
Πόσο ἀκόμη νὰ παρῶθῃ·
Πάντα ἢ νίκη, ἂν ἐνωθῆτε,
Πάντα ἐσᾶς θ' ἀκολουθῆ.
151. » ὦ ἀκουσμένοι εἰς τὴν ἀνδρεία!...
Καταστήστε ἓνα σταυρό,
Καὶ φωνάξετε μὲ μία:
Βασιλεῖς, κοιτάξτ' ἐδῶ.
152. » Τὸ σημεῖον ποῦ προσκυνᾶτε
Εἶναι τοῦτο, καὶ γι' αὐτό
Ματωμένους μᾶς κοιτᾶτε
Στὸν ἀγῶνα τὸ σκληρό.

153. »Ἀκατάπαυστα τὸ βοΐζουν
Τὰ σκυλιὰ καὶ τὸ πατοῦν
Καὶ τὰ τέκνα του ἀφανίζουν
Καὶ τὴν πίστη ἀναγελοῦν.
154. »Ἐξ αἰτίας του ἐσπάρθη, ἐχάθη
Αἷμα ἁθῶο χριστιανικό,
Ποῦ φωνάζει ἀπὸ τὰ βάθη
Τῆς νυκτός: Νὰ ᾿κδικηθῶ.
155. »Δὲν ἀκοῦτε ἐσεῖς εἰκόνες
Τοῦ Θεοῦ, τέτοια φωνή;
Τώρα ἐπέρασαν αἰῶνες
καὶ δὲν ἔπαυσε στιγμὴ.
156. »Δὲν ἀκοῦτε; εἰς κάθε μέρος
Σὰν τοῦ Ἄβελ καταβοᾶ·
Δὲν εἶν' φύσημα τοῦ ἀέρος
Ποῦ σφυρίζει εἰς τὰ μαλλιά.
157. »Τί θὰ κάμετε; θ' ἀφῆστε
Νὰ ἀποκτήσομεν ἐμεῖς
Λευθερίαν, ἢ θὰ τὴν λύστε
Ἐξ αἰτίας Πολιτικῆς;
158. »Τοῦτο ἀνίσως μελετᾶτε,
Ἴδού, ἐμπρὸς σας τὸν Σταυρό·
Βασιλεῖς! ἐλάτε, ἐλάτε,
Καὶ κτυπήσετε κι' ἐδῶ».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ

1. *Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήνων...*
 2. Ἀρματώθηκαν τότε ὅλοι ἀπὸ δεκατέσσερους χρόνους καὶ ἀπάνου.
 3. Ἡ περιτειχισμένη Τριπολιτσά δὲν ἔχει κάστρον, καὶ εἰς τὸν τόπον τοῦ κάστρου ἐννοεῖ ὁ ποιητὴς τὴν μεγάλην Τάπιαν τῆς πόλης.
 4. Ἀγκαλά καὶ ἦτον ἡμέρα ὅταν ἐπάρθηκεν ἡ Τριπολιτσά, ὁ ποιητὴς ἀκολούθησε τὴν κοινὴν φήμην ὅπου τότε ἐσκορπίστηκεν, ὅτι τὸ πάρσιμό της ἐσυνέβηκε τρεῖς ὥρες ἔπειτα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα.
 5. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ φεγγάρι εὐρίσκεται τυπομένον εἰς τὲς τούρκικες σημαῖες.
 6. Ὁ λόρδ Μπαίρον εἰς τὴν τρίτην ᾠδὴν τοῦ Don Juan παρασταίνει ἓνα ποιητὴν Ἑλληνα, ὅπου ἀπελπισμένος καὶ παραπονεμένος διὰ τὴν σκλαβίαν τῆς πατρίδος του, ἔχει ἐμπρὸς του ἓνα κρασοπότηρον, καὶ κοντὰ εἰς ἄλλα λέγει καὶ τὰ ἀκόλουθα λόγια: «...οἱ γυναῖκες μας χορεύουν ἀποκάτου ἀπὸ τὸν ἴσκιον· βλέπω τὰ θέλητρα τῶν ματιῶν τους· ἀλλὰ ὅταν συλλογίζομαι ὅτι θὰ γεννήσουν σκλάβους, γεμίζουν τὰ μάτια μου δάκρυα». Ἐπέρασε ἓνας χρόνος ἀφοῦ ἐγράφηκε τοῦτος ὁ ὕμνος· ὁλοένα ὁ ποιητὴς ἐτοιμάζει ἓνα ποίημα γιὰ τὸν θάνατον τοῦ λόρδ Μπαίρον.
 7. *Ἀγαλλιάσθω ἔρημος καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον.* (Ἡσαΐας Κεφ. λε´).
 8. Εἶναι ἀληθινὸν ὅτι οἱ Τοῦρκοι ὄρμησαν ἐναντίον τοῦ Μεσολογγιοῦ τὰ ξημερώματα αὐτῆς τῆς ἁγίας ἡμέρας· δὲν εἶναι ὁμως ἀληθινόν, καθὼς τότε ἐκοινολογήθηκεν, ὅτι ἦταν ἀνοικτὲς καὶ οἱ ἐκκλησίαι· μάλιστα ἐκλείσθησαν ἐπιταυτοῦ διὰ νὰ ἔχουν οἱ Ἕλληνες ὅλην τὴν προσοχὴν τους εἰς τὸν πόλεμον.
 9. *Καὶ εἶπέ μοι γέγονε· ἐγὼ εἰμί τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.* (Ἀποκάλ. Ἰωάννου Κεφ. κα´).
 10. Τὰ περιστατικά τοῦ περάσματος τοῦ ποταμοῦ, τῆς μάχης τῶν Χριστουγεννῶν καὶ τῆς πολιορκίας τοῦ Μεσολογγιοῦ εὐρίσκονται καταστρωμένα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Σπυρίδωνος Τρικούπη, ἐγκαρδίου φίλου τοῦ ποιητῆ. Αὐτὴ ἡ ἱστορία γλήγορα θέλει πλουτίσει καὶ τὴν γλώσσαν μας καὶ τὴν φιλολογίαν μας.
 11. Εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς τίτλους τοῦ Σουλτάνου.
 12. Ἐξοδος Κεφ. ιε´.
 13. Τὸ καύσιμο τῆς караβέλας τοῦ Καπετάν πασαῖ καὶ ἐνὸς ἄλλου караβίου κοντὰ εἰς τὴν Τένεδον, τὲς 29 Ὀκτωβρίου.
 14. Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας συνηθίζουν νὰ σπέρνουν δάφνες εἰς τὲς ἐκκλησίας τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα.
- * Ὅταν ἐπρωτοδιαβάσθηκε τὸ ποίημα, κάποιοι εἶπαν: Κρίμα! ὑψηλὰ νοήματα καὶ στίχοι σφαλμένοι! Γιὰ νὰ δεχθῶ τὴν πρώτην, ἀκαρτερῶ νὰ δικαιολογήσουν τὴν δευτέραν παρατήρησιν. Μὰ τὸν Δία ποῦ ἐσάστισα! Αὔριο θέλει ἔρθῃ καὶ κανένας νὰ

μοῦ δείξῃ τ' ἀλφαβητάρι μὲ τὸ κονδύλι στὸ χέρι· ἀλλὰ ἐγὼ τοῦ τὸ παίρνω καὶ ἀπιθῶνῶ τὴν ἄκρην του εἰς τὰ μεγάλα ὀνόματα τοῦ Δάντη καὶ τοῦ Πετράρχη, τοῦ Ἀριόστου καὶ τοῦ Τάσσου, καὶ εἰς τὰ ὀνόματα ὄσων στιχουργῶντας τοὺς ἀκολούθησαν, καὶ τοῦ λέγω: Λάβε τὴν καλοσύνην, Διδάσκαλε, νὰ γύρης τ' αὐτιά σου ἐδῶ πάνου, καὶ μέτρα. Κάθε συλλαβὴ εἶναι ἓνα πόδι, καὶ γιὰ μᾶς καὶ γιὰ αὐτοὺς, ὅποιος καὶ ἂν εἶναι ὁ στίχος· ὁμῶς ἐσὺ δὲν ἤξεύρεις νὰ τὰ μετῶς. Τὸ φωνῆεν, μὲ τὸ ὅποιον τελειώνει ἡ λέξι, χάνεται εἰς τὸ φωνῆεν, μὲ τὸ ὅποιον ἡ ἀκόλουθη ἀρχινᾷ· ὁμῶς τὸ προφέρω, ἐπειδὴ ἔτσι μὲ συμβουλεύει ἡ τέχνη τῆς ἀληθινῆς ἀρμονίας. Τὸ *ια* (βία), τὸ *εει* (ρέει), τὸ *αῦ* (Μαῦ) καὶ τὰ ἐξῆς, ὅταν δὲν εἶναι εἰς τὸ τέλος τοῦ στίχου, δὲν κάνουν παρά μία συλλαβὴ. Τὸ *τιμή* εἶναι ὁμοιοτέλετο μὲ τὸ *πολλοί*, τὸ *κακός* μὲ τὸ *τυφλός*, τὸ *ἐχθές* μὲ τὸ *πολλές*. Τοῦτοι οἱ κανόνες ἔχουν κάποιες ἐξαίρεσες, τὲς ὁποῖες ὅποιος ἔχει καλὰ θρεμμένη μὲ τοὺς Κλασσικοὺς τὴν ψυχὴν του βάνει εἰς ἔργον, χωρὶς τόσο νὰ συλλογίζεται, εἰς τὴν ἴδιαν στιγμὴν εἰς τὴν ὁποίαν μορφώνει τὴν ὕλη. Πίστευσέ μου, Διδάσκαλε, ἡ ἀρμονία τοῦ στίχου δὲν εἶναι πράγμα ὅλο μηχανικό, ἀλλὰ εἶναι ξεχείλισμα τῆς ψυχῆς· μ' ὅλον τοῦτο, ἂν φθάσης νὰ μοῦ ἀποδείξης ὅτι σφάλω τοὺς στίχους, θέλει γράψω τῶν Ἰταλῶν καὶ τῶν Ἰσπανῶν, νὰ τοὺς δώσω τὴν εἶδησιν, ὅτι τοὺς ἔσφαλαν ἕως τότε καὶ αὐτοί, καὶ μὴ φοβᾶσαι νὰ σοῦ πάρω γιὰ τὴν ἐφεύρεσιν τὸ βραβεῖον, γιατί θέλει σέ μελετήσω. Ἀλλὰ ποῖος σοῦ εἶπε νὰ τσακίσῃς τὴν λέξι *θερισμένα*; (στρ. 51) — Ποῖος μοῦ τῶπε; τὸ ἀπόκρυφο τῆς τέχνης μου καὶ τὸ παράδειγμα τῶν μεγάλων. Ἄμετρα εἶναι τὰ παραδείγματα τέτοιας λογῆς, καὶ θέλει σοῦ τὰ ἀναφέρω ὅλα ἓνα ἓνα, ὅταν ἀνανοηθῶ πὼς ἔχω καιρὸν νὰ χάσω. Ὁ Πίνδαρος ἔχει τσακισμένες καμία χιλιάδα λέξεις· οἱ τραγικοὶ στοὺς χοροὺς ἔτσακισαν ἀρχετὲς καὶ αὐτοί, καὶ ὁ Ὁράτιος τοὺς ἐμμήθηκε. Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀριόστου

Nè men ti raccomando la mia Fiordi
Ma dir non potè ligi; e qui finio. [Canto XLII, 14]

ἀναλεῖ τὴν εἰκόνα καὶ περιέχει πάθος λύπης. Τὸ παράδειγμα τοῦ Πινδάρου

Ἴδοίσα δ' ὄξει' Ἑρινὺς
πέφνεν ἐοῖ σὺν ἀλλαλο-
φονία γένος ἀρήϊον [Ὀλύμπ. Εἶδ. β', στίχ. 73]

ἀναλεῖ τὴν εἰκόνα καὶ περιέχει πάθος τρομάρας. Τὸ παράδειγμα τοῦ Δάντη

Così quelle carole differente-
mente danzando, della sua ricchezza
Mi si facean stimar veloci e lente. [Parad. Canto 24]

εἶναι τέτοιο, ὅπου ἂν τὸ διαβάσης μὲ ἐκεῖνες τὲς ἄλλες θεῖες ζωγραφίαις, καὶ καταλάβῃς ὅτι τέτοιες δὲν τὲς κάνει κανένας, ἴσως ἠμπορεῖ, Διδάσκαλε, νὰ φιλιωθοῦμε·

καί ἡ φιλία θέλει βαστάξει, ὅσο νά σοῦ κάμω μία παρατήρηση εἰς τόν Πίνδαρο. Ἡ λέξη ὄλον (Ὀλύμπ. Εἶδ. β', στίχ. 55) βρίσκεται τσακισμένη· γιά ὅποιο δίκαιο, ἡ μουσικῆς, ἡ ἄλλο ἐπαρακινήθηκεν ὁ Πίνδαρος νά τήν τσακίση, τὸ πρῶτο δίκαιο τὸ εἶχε ἡ φύση τῆς λέξης, ἡ ὁποία, ἂν τσακισθῆ, ἐναντιώνεται μέ τήν ιδέαν ποῦ παρασταίνει. Σέ βλέπω καί φρίττεις καί ἐτοιμάζεσαι νά μαδήσης τὰ μαλλιά σου ὡσάν τὸ Θ τοῦ Λουκιανοῦ (Δίκη φωνηέντων)· ἀλλά ἡσύχασε, γιατί ὁ Πίνδαρος μ' ὄλον τοῦτο μένει πάντα ὁ ἴδιος γιά καθέναν· ὁ ἴδιος γιά μέ ὅπου βρίσκω τήν τέχνην ὅπου εἶναι, ὁ ἴδιος γιά σέ ὅπου ξανοίγεις τές ὀξειές ὅπου δέν λείπουν... βλέπω ἕνα χαμόγελο εἰς τὰ χεῖλα τῶν ξένων· ἀλλά δέν τὸ κάνουν τόσο πιερό, γιατί βέβαια θυμοῦνται καί τὰ δικά τους.